

NIHAN EREN'DEN BİR 'NEFESHANE'

Başarılı yazar B. Nihan Eren, nefes almayı bambaşka açılardan ele alıp yeni kitabı Nefeshane'de. Eren, sekiz öyküyle zenginleştirdiği kitabını ve yazım sürecini okurları için anlattı.

Yavaş (YKY,2008), Kör Pencerede Uyuyan (YKY,2015) Hayal Otel (YKY, 2020), kitaplarını okurlarla buluşturan Eren, KYK kırtanç çıkardığı yeni kitabı "Nefeshane" hakkında merak edilenleri anlattı.

■ Kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?

Yazmakla hemhal olmuyş biriyim. Hayattan çalarak yazma sürelerini artırmak ve hep daha fazla ve daha iyi yazmak için kendini bildi bileli uğraşan biri. Mesleğimi seçmemde de bu yönüm etkili oldu elbette. Yalnızca öykü yazan değil aynı zamanda dizi senaristiyim. Hayatın bana gösterip, düşündürdüklerini kurguya nasıl evriltirim diyerek yaşar, sürekli notlar alırım. Kafam hep dalgındır ama aynı ölçüde çevreme karşı çok da dik katliyimidir. Gözlerim ve kulaklarım etrafıma hep açıktır. Bu şekilde dört öykü kitabı ve 1500 bölüme yakın da dizi senaryosu yazdım. Yazmaya da devam ediyorum.

■ Yazma tutkunuz nasıl ve ne zaman başladı?

Bu başlıyışa dair net bir anım yok çünkü ben çok ufak bir çocukken de kafamda kurgular yapıp, hikayelerin dünyasında gerçek ve hayalin belirsizliğinde yaşar ve bunun bütün insanlarda olduğunu zannedirdim. Yani zaten hepimiz böyleyiz, olağan bu, gibi. Çocuklar kendilerine aşina olanın bütün insanlıkla paylaşılan bir şey olduğunu, dünyadaki tüm ailelerin, kendi aileleriyle aynı alışkanlık ve özelliklere sahip olduğunu düşünme eğilimine sahiptir. Kendi mikro ölçüklerini dünyanın geneline yayarlar. Fakat böyle olmadığımızı, dünyanın tekmilinin birden evrai çeşit olduğunu genelde okula başladıklarında yani bildikleri evrenden çıktıklarında anlarlar. Bu elbette ben de böyle oldu. Aslında dünya dediğimiz yer son derece birbirinin örtünüşüyle anlaşılabilir. Bütün benzer katederler birbirinin tekrarıdır aslında. Ben de mikro ölçekte toplumsal hayatla karşılaşma ile idrak etmişim herkesin kafasında kurgular yapıp, hayatın aslında yaşanan ve anlatılan olarak herkeste ikiye ayrılmadığını. Bu idrak anının benim için çok tuhaf ve sarıncı olduğunu söylemeye izin zannederim gerek yok. Okumayı ise hep çok sevdim. Edebiyatın hem hayata dair yeni sorular sordurmadı hem de hayatın taklidi olmasın bakımından, hayati kavramı yönetici, şaşkınlıklara yeni hayretler, tuhaflıklara yeni garplikler, gerçek olana yeni bir boyut eklemesi bakımından mükemmel derede muntazam işleyen bir mekanizması var. Edebiyatın bu yönüne hayranlığımı hiç bitmedim. Sonra ben de yazmaya başladım. Defterler kök dururan parçaları artık bir bütünliğe kavuşturmanın zamanının geldiğine inandığımda, hikaye anlatmanın büyüleyiciliğini de görmüş oldum böylece. 20'li yaşlarımın başında Yavaş ve Yavaş yazdım. Yavaş benim için ürktücü ve cesaret gerektiren, oyun gibi ama aslında son derece gerçek, saklandığım ama gizlenerek kendimi ortaya çıkardığım ilk yolculuğum. Onu hep böyle hatırlıyorum. Çünkü yazmak, yazmaya cesaret etmek sahiden de sonu belirsiz bir yol. Başlarken, nereye varacağımızı, iyi yazıp yazmayacağımızı, hayattan ve sevdiklerimizden çalarak tüm vakitleri küçük bir yazı masasında geçirmenin buna değip değmeyeceğini asla bilemezsiniz. Ama bir şey, size yazmaya devam etme, ne olursa olsun devam etme gücü verir. Bu güç işte hep sizinle birlikte olan, doğumla birlikte getirdiğimizi bildiğimiz o tözdür. Benim için de böyle, bir töz bir varoluş benim için yazmak. Aksini bilmiyorum. Yola da işte bu güç devam ediyorum. Artarak ve hem kurgunun dünyasında olmaya sonuz sevinç duyarak hem de ondan bir şekilde illallah ederek. Bu dilemannsa beni ayakta tuttuğunu biliyorum.

■ Şimdilerde yeni kitabınızı raflarda görüyorsunuz. "Nefeshane" nasıl karşılandı, neler anlatıyor okura?

Nefeshane'nin umuda muhtaç olduğumuz, bir nefese bir aralığa çok ihtiyaç duyduğumuz şu günlerde okura iyi geldiği, edebiyat vesilesiyle birbirini dayışmamıza olanak sağladığı kanaatindeyim. Önce kendiyi sonra çevresiyi ritmik bir yaşam kurabilmek, bunun zorluğu, imkansızlığı hepimizi zorlamıyor mu? Hele böylesi günlerde? Sevinçlerimiz yarım. Neşelerimiz kırık. Cesaretimiz yok sayılmış. Gençler imkansızlıklardan

Sema SEZEN

dem vuruyor, yeni olanaklara ulaşma bakımından, potansiyellerini ortaya çıkarmaları bakımından noksan ve yalnız bırakılmış hissediyorlar yani aslında bir tür yalılık gibi değil mi? Nefes alamayacakları ölçüde bir belirsizlik, sis durumuna yaşamak... Yaşlılarımıza bakıyorum, son yıllarımda bunları mı görecektim

diyör. Çocuklarımızı ayrı bir alem. İşte Nefeshane bunu anlatıyor. Yalnız olmadığımızı. Bunun hepimizin kaderi olduğunu. Ve aynı zamanda bunun hepimiz için bir hayat işleyişi olduğunu ve bir şekilde yine birlikte nefes alabileceğimizi hatırlatıyor. Biz buralardan geçeceğiz. Nefes alacağız. Çünkü hayat hep sürer. Nefes alabilemek için kendi alanlarımızı, kendi aidiyetlerimizi, nefeshanelerimizi yani yaşamlarımızın anlamını aramak, bulmak ve kovalamaya devam etmek için gereken gücü zarıfca hatırlatan bir yanı var Nefeshane'nin. Ve bunun okullarda karşılık bulduğuna görmek elbette bana nefes aldırıyor.

"FETHEDİLMİŞ GÖRÜNEN AMA ZAPT EDİLEMİYEN ŞEHİR"

Bir de İstanbul'un sevdiğim çok sevdiğim, adeta bu yönünü anlamak ve anlatmak adına onu Nefeshane'nin başkarakterini yapıp bir başka nedenimezmiş; İstanbul içindekileri eğer görünmez olmak istiyorlarsa saklama, ortaya çıkmak istiyorlarsa parlatma, sahne ışıkları altına alma gücüne sahip. Çok ilginç değil mi? Janus gibi. Görülmek mi istiyorsun? Gösteriyim. Saklanmak mı istiyorsun? Saklayayım. Çift başlıdır İstanbul. Taşrada toprak zengini yani özüm bağlarının ağası ve eşçesin. Vasi' tan bahsediyorum- varlığını söyle baştan başa, hiç korkmadan saklanmadan ortaya koymak için İstanbul'a muhtaç. Onu akrabalarından saklayıp kendi gibilerini gösteren tek bir şehir var dünya üzerinde. İstanbul. Bu nasıl bir ayndır? Hem saklıyor. Hem kendini ortaya koymasını sağlıyor. Nefeshane'deki öğreten çiftse İstanbul'a saklanmak için, bu şehir kederlerinin üzerine örtünüşü diye geliyorlar. İstanbul onlara da tamam diyor, acınızı sizden saklarım ben. Veya Supernova'da, İzmir'in Seferihisar'ın mandalina bahçelerinden çıkıp ünlü bir oyuncu olan Rana, adı Rana ydı, öyküde ismini yazmadım ama adı Rana ydı, ona da istediğini namını, ününü veriyor, üstüne sahne ışıkları yakıyor. Gösteriyor onu. Bir şehrin bu kadar farklı nosyonu olabilir mi, kimsisini gizleyecek, kimsisini gösterecek. Saklanmak isteyene giz ve kuytu, görülme isteyene sahne verecek. Böyle başka bir şehir var mı ki dünya üzerinde? Ben Nefeshane'de işte bunu anlattım. İstanbul'un kaos dediğimiz yönünün aslında bu olduğunu. Bundan kaynaklandığını. Göstermek ve saklamak, açmak ve kapamak, kazandırmak ve kaybettirmek, yitme ve yitirmek, elde etmek ve elden kaçmak... İçindekilerin şimdi ben olum sanırken olamaması. Olamadım derken onunlu nam kuytusunda kırılıp iyi olmak. Nefes almak. İstanbul işte budur. Verir

veya alır. Getirir veya götürür. Gösterir veya saklar. Ama bizden bağımsızdır hep. İçinde biz olalım veya olmayalım, İstanbul hep bu olacak. Fatih için bile buydu bence. Fethedilmiş gibi görünen ama zapt edilemeyen bir şehirdir o. Onu hiç kimse zapt edemedi. Yapamadı. Bu nasıl bir kaledir? Muazzam.

■ Nefeshane nasıl ortaya çıktı, neden bu isim?

Pandemide İstanbul'da kalakalmış, ben de herkes gibi dışarı çıkmıyor, izin verilen süre içinde çıktığımdaysa maske yüzünden nefes almakta zorlanıyordum. Ben dışarı çıkmayı sevmem. Vaktinin büyük bölümünü evde geçiren, evde yazan, çalışan biriyimdir zaten. evde kalma durumu beni başta fazla zorlamadığına da bu kez benim tercihim olmadığımı görmek, zaman içerisinde bir tür kısıtlanma, hapsedilme hissi yarattı bende. Bu da nefes alamadığımı düşündürdüymü. Halbuki en rahat ettiğim yer her zaman evim olmuştur. Kalabalıklardan kendimi eve atıldım da ferah ederim bir oh çekmişimdir. Evimi ama özellikle de yazı odamı hep nefeshanem olarak görmüşümdür, bendeki ismi uzun zamandır budur yazı odamın. Bir de şunu da anlatmadım geçemem, bu kadar yazmayız yene, yazmakla hemhal olmuş bir insanın bile benim bir yazı odam çok sonra oldu. Ben ütü masalarında, mutfak masalarında, kafe masalarında, üniversite asistan odalarında, otel odalarında yazı yazmışım. Kendi nefeshanemi öyle çok aradım ki başka ne hakkında yazabilirdim ki? Ama bir şekilde hep yazdım, her şeye rağmen hep yazdım. İnad etmiş gibiydim.

Pandemideyse İstanbul'a, üstelik için deyken bile, inat etsem bile eremedim. Orada. Ben içindeyim. Ama yok. Bendin sergenmiş. Ben de nefes alamamak üzere yazmaktan başka çare bulamadım. Sonuçta yazmak dediğinin hepimiz için özlemdir aslında. Özlemlerin, hayallerin, hasretin bir yansıması... Olabileceklerin, olamayacakların, olmasın beklenenlerin, hayal edilenlerin. Olmaz denilenlerin. Bunların peşinde koşmanın. Benim nefeshanem yazı masam. Oradan bir nefes aldırabilirdiysem ne mutlu bana.

'YUMUŞAK HIÇBİR YANI YOK BU SOLUĞUN'

■ Nefeshane ile toplumsal mesaj verdiğinizi düşünüyor musunuz?

Toplumsal mesaj tabirinin okurla yazar arasındaki mesafeyi dikley ölçüde derinleştiren bir yanı var. Mesaj yazdandan okura doğru inen bir öğreti gibi hareket etmeye mahkumdur. Çünkü okurun bizden daha az bildiği, yönlendirilmesi gerektiği, bunun da en iyi mesaj içeren yapılarla yapılacağı ön kabulünden hareket eder. Bunun benim edebiyat anlayışına aykırı olduğuna söylemek isterim öncelikle. Ben, tersine Nefeshane'yle birlikte bir dayanışmaya davet ediyorum okuru. Bu çukurda yaşamının hepimizin başına benzer çorapları ördüğünü, hepimizi benzer bir sıkışmanın içine hapsedtiğini, nefessiz bıraktığını söylüyorum. Yerini yurdunu bulamamış erkekler, erk olma zorlanmaları, mülkiyete ulaşamamışlar, ulaşamadığı için aforoz edilmişler, mülkiyetin erkinin, gücünün altında nefessiz kalmış, kendini arayan, yaşamak isteyen kadınlar... Gerçek manada nefessiz kalmış kadınlardır... Ölümlü dinlenebileceğine inanan kadınlardır... Şunu diyen kadımlar benim canımı hep çok yakmıştır. 'Ölsem de kurtulsam, evin işi hiç bitmiyor anca ölünce dinleneceğim...' "Bunu kadınlara söyleten nedir hep birlikte düşünelim isterim. Mağduriyet ve zafer, kazanma ve kaybetme, ölüm ve yaşam, bilim ve inanç, iyilik ve kötülük... Bütün bu ikiliklerin, bu ikiliklerin son derece hızlı yer değiştirebilme gücünde insanı nefessiz bırakan bir yanı var malesefi. Ama Nefeshane diyor ki; organize bir biçimde işlemeye alışmış bir iktidar mekanizmasının bizi, hepimizi maddi manevi benzer çöküntülerde nefessiz bıraktığını ama hayatın temel işleyişinin tüm mekanizmalarından bağımsız ilerleme gücü olduğunu söylüyor. Yani bizim buradan ancak birlikte çıkacağımızı... Ama kırarak ama dökerek, ama zorla ama zorla çigeri söyle bütün bütün dolduran bir solugun peşinde koşmanın her şeye değer olduğunu hatırlatıyor. Bunda birlikte olduğumuz. Bu kaderde de bir olduğumuz, cesaretle de bir olduğumuz. Şöyle bitiyor Nefeshane... İstanbul'un soluguyula. Çok yakından bildiğim bir soluk bu. Serttir de. Yumuşak hiçbir yanı yok bu solugun. Öyle davetkar, tatlı filan da değildir. Buna rağmen beraberiz.

■ Nefeshane kitabında bütün öykülerin İstanbul'da geçmesinin bir nedeni var mı?

İstanbul olağanüstü güzelliğiyle de, zorlayıcı kaosuyla da hep çok gör-

kemli. Tüm bakımsızlığına rağmen kendiliğinden gelen bir güzelliği var ve Avrupa'nın önemli kentlerinden onu ayıran temel özelliği de bu diye düşünmüştümdür hep. İnsan eli gerekmeden de güzel olabilmis bir şehir, gerçekten de çok büyüleyici. Yani şöyle bir ona bakıyorum, İstanbul'a iyi bakıyoruz ki biz, bu aşkar zaten, ona kötü davranıyoruz, çok kötü hem de... İnsan eliyle onu mükemmel kilmaya bile uğraşmıyoruz, çünkü yapamayız ki zaten mükemmel o. Yetmez gibi bir de orasını burasını süreklî keşif ediyoruz, üzerinde tahakkümü kuruyoruz, çok para edersin diyoruz, şehrin resmen çigerini deliyoruz ama o yine güzel. İnlanılmaz. Güzelliğine hiç göz değmiyor. Hiç nazara gelmiyor. İstanbul işte bu yönüyle ürktücü. Böyle insanlar da ürktürür beni. Aşırı güzelliğinin verdiği bir korku vardır. Bilir misiniz onu? İşte İstanbul'un bu yönünü anlatmak istediğim Nefeshane'de. Ehlileşmeyen, asla evcilleşmeyecek, asla senin olmayacak, sen olmasan da varlığını, o muhteşem güzelliğini sürdürecektir, sana bir hiç olduğunuzu hep hatırlatan bir şehir. Bir kere tarihi çok eski. Altından hep başka bir şey çıkıyor. Yer üstü yetmez gibi bir de yer altları var. Çok garip. Onunla nasıl başedeceğin konusunda hep sinifta kalırsın İstanbul'da. Seni yener. Paran olmasa tükürür zaten ama olsa da yeneceğin. Dünyada başka böyle bir büyük şehir var mı? Yok. Bir de bu kadar tahrip ederek seviyoruz İstanbul'u yani tam bir Doğu usulü sevmiş alışkanlığıyla seviyoruz onu yaka yıka. Hiç iyi bakmayarak. Ama o yine aynı. Asla önemsemiyor. Dünyadaki diğer tüm büyük şehirlerle çok iyi bakılıyor mesela. Bunu yapmaya zaten Rönesans'tan alışkın olan Avrupa kentlerinden bahsetmiyorum yalnızca. Ama her ülke kendi biricik şehri'ni koruma konusunda çok mahir. Sevdiceğini, yarenini korur gibi bir ihtimam gösteriyorlar şehirlerine. Fakat biz? Bir kadim şehir bu kadar da hor kullanılmazsa gerçekten. İstanbul'un buna rağmen bu kadar güzel olabilmemesindeki işte bu ve bu hem çok büyüleyici hem de çok ürktücü. Yani biz olmadan da İstanbul İstanbul olmaya devam edecek, eder. Londra Londra'lar olmadan Londra olmaz mesela Paris'e de hiç olmaz. Roma zaten asla insanı olmadan olmaz ama biz İstanbul'un umrunda bile değiliz. Gerçekten umrunda değiliz. O yine hep güzel olacak. Görkemi de burada. Güzelliği de. Ürktüçülüğü de. Yabanlığı da. Kaosu da.